

Leg bliver farlig af forbud

Børn skal have lov til at klatre i træer og lege ved åen. Forskning viser nemlig, at børn har strategier for, hvordan de håndterer det farlige. Især hvis de ikke forstyres af pylrede voksne, der kun fokuserer på sikkerheden.

AN Vibeke Bye Jensen, vbl@ouh.dk / Foto: Jørgen Christen

Børn hopper på trampolin, klatrer i træer og leger tæt ved vand, fordi de synes, det er sjovt. Le-gen er sjov, fordi den også er lidt farlig. Det er blandt andet det farfælde, som får børn til at blive ved med at lege. Men børnene og deres leg modarbejdes for meget af pædagoger og lærere, der har mere fokus på sikkerheden end på børnenes mulighed for at lege.

Det nævner Helle Skovbjerg Karoff, adjunkt og ph.d., på Aalborg Universitet i København. Hun er i gang med forskningsprojektet 'Fare, leg og etnologi', hvor hun undersøger aspek-ter af den farfældige leg hos børn fra 5-14 år. Hun er interesseret i det farfældige i legen, fordi det er en del af børns legeskultur, som er under pres. Det skyldes voksnes trang til at styre barnedømmen.

»Vi skal passe på med for mange forbud. For børn opvækker det farlige, ellers synes de ikke, at en leg bliver ved med at være sjov. Men behovsgislerne for den farfældige leg er blevet anderledes. Vi skal give ansvar til børn og til børnene, for børn er gode til at hjælpe hin-anden med, at der bliver fare nok, men også med at passe på sig selv og hinanden. Hvis vi voksne bakkere lille smule, sætter børnene selv for, at legen bliver ved med at være spær-dende, men også sikker,« siger hun.

Den norske legoforsker Ellen Beate Sandseter kalder sammenhængen mellem det sjove og det farlige for 'fascineri'. Hvis børn ikke får lov til at lege 'farligt', gør det dem ikke kun fysisk dummere. De bliver også dummere rent kognitivt, mener Helle Skovbjerg Karoff.

Hvis en mor eller en pædagog hele tiden står og siger 'pas nu på, pas nu på', mens barn-

et hopper på trampolin eller klatrer i træer, ødelægger de den gode stemning og barnets lyst til at lege videre.

»Der er noget benzoin i det farlige, som gør oplevelsen bedre. Gode oplevelser med leg gør børn mere kompetente til at lege. Fordi de vil stræbe efter mere af det gode. Og når de stræber efter mere, bliver de også bedre til det,« siger hun.

Hvis vi voksne bakkere en lille smule, sætter børnene selv for, at legen bliver ved med at være spændende, men også sikker,«

Forsker Helle Skovbjerg Karoff

FARLIG LEG KAN LÆRES. Der har en lang- side, at der er overdrøven fokus på sikker- heden, samtidig med at børn har færre muligheder for at lege i lok med børn i alle aldre. For eksempel går der vidt tale om, hvordan man leger og klatrer farlig elementer i legen. De blev tidligere givet videre fra ældre til yngre børn, mener Helle Skovbjerg Karoff.

»Da jeg var syv år, forfælde jeg min søster, som var to år yngre, hvor de bedste gemme- steder var, hvad man kunne bruge pindte til, hvad man kunne bruge åen til, og hvor man kunne bygge gode huler. Det sker i mindre grad nu, fordi børnene er optaget i skole og le- ger, hvor de hele tiden er overvåget af voksne,« siger hun.

Fordi børns lege-der mest af tiden foregår i institutioner og skoler, er fokus på sikkerheds- den og på ikke kommer til skade, når de er pædagogerne kan sætte, og forældrene lægger pres på personalet for mere sikkerhed.

Mere end pædagogerne selv ønsker, mener Helle Skovbjerg Karoff.

I stedet for at indføre flere forbud, skal pædagogerne arbejde med 'farlighed' i deres praksis. De skal indse, at børn har brug for det, og så må de sammen med børnene lave regler for, hvad de må og ikke må. Dermed bliver det lettere at give forældrene kvalif- icerede svar på, hvor farligt børnene skal have lov til de lidt farligere lege.

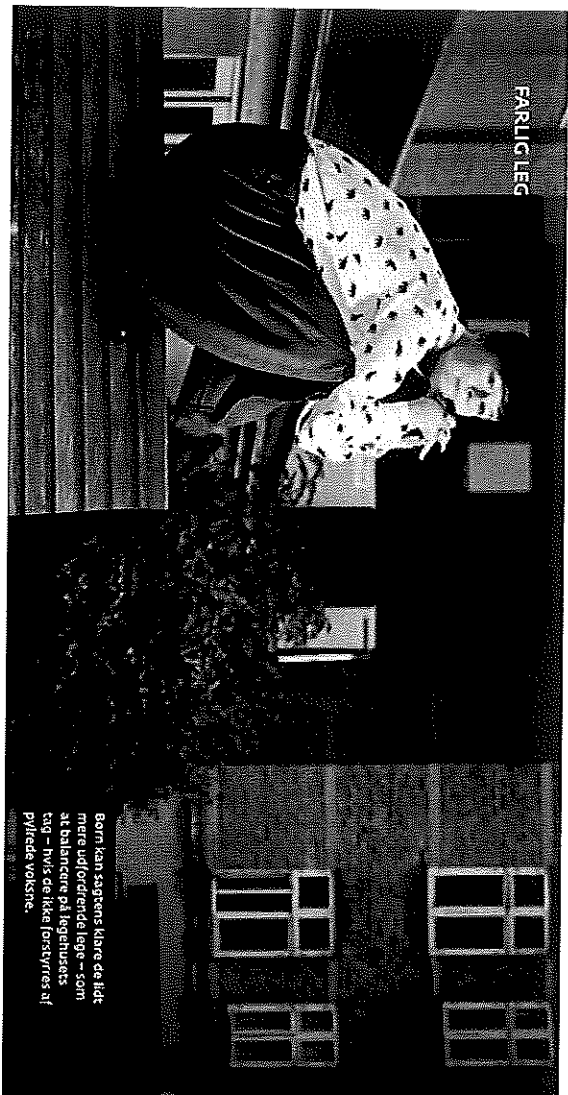
»Pædagoger har forstand på at gå i dialog med børnene om, hvad der er farligt, og hvor- dan de kan passe på sig selv og hinanden. Det skal de udnytte i stedet for at lave forbud,« siger hun.

Helle Skovbjerg Karoff kender til en skole i Aarhus, hvor der er et bestemt stykke af åen, som børnene gerne må færdes ved. Men der er også et stykke, hvor de ikke må. Og pæda- gogerne er dygtige til at tale med børnene om, hvorfor den ene side af åen er okay, mens den anden side ikke er. Børnene har nu lært, hvordan man færdes de mere farlige steder.

»Det betyder, at der hele tiden er en dialog mellem børnene om, hvordan de håndterer faren. Der gør legen mindre usikker, og det sker flere steder,« siger hun.

GIVER USIKRE BØRN. Ofte bliver forbud le- gimeret med manglende ressourcer til hele tiden at have opmærksomhed mod alle børn, mener Helle Skovbjerg Karoff. Men pædagoger og lærere skulle hellere tænke på, hvad der sker med børnenes leg, hvis de bliver mandspolshækket og forbydes at lege farfældige lege. Hun så, hvordan det kan gå, hvis hensynet til sikkerheden kommer til at stå over hensynet til børnenes mulig- heder for at udfolde sig, da hun for nogle år

Helle Skovbjerg Karoff er ikke modig selv. Alligevel klatter hun op på lege- husets tag for at under- strege sin pointe om, at leg er sjovt, hvis den også er lidt farlig.

Børn kan sagtens klare de lidt mere udfordrende lege – som at balancere på legghuset – ting – hvis de ikke forsvyres af pillede voksne.

FORSKEREN OG HENDES FORSKNING
 Helle Skovbjerg Karoff er udtalende leder og ph.d. på Aalborg Universitet/ Københavns ved Forskningslaboratoriet for Trivsel og Udviklingsstudier (TUD). Hun er mor til tre børn, forskningsprojektorer for leg og oplysning, og har været udtalende forsker i de sidste 10 år på lege og udvikling af børns leg og udvikling. Hun er udtalende forsker i de sidste 10 år på lege og udvikling af børns leg og udvikling. Hun er udtalende forsker i de sidste 10 år på lege og udvikling af børns leg og udvikling.

► siden lavede studier i skoler og institutioner i England.

»Alle foranstaltninger i institutioner og på skoler blev vurderet ud fra, om børn kunne komme til skade. Inerter handlede om at lære børn at håndtere fare, men udelukkende om at undgå den,« siger hun.

Blandt andet besøgte Helle Skovbjerg Karoff en børnehave med børn i 3-4-års-alderen i Sheffield. Uden om børnehaven var der et hegnet, og for at børnene skulle kunne kigge

ud over hegnet og sige farvel til deres forældre, skulle de stå på et lille fundament, som var cirka 10 centimeter højt. Men det måtte de ikke, for så kunne de jo falde ned. De er ganske børn var blevet meget usikre af alle forhindringer og ventede på, at andre skulle sætte legen i gang.

»Sådan skulle det helst ikke ende her. Vi skal indse, at fare handler om at være opmærksom på de omgivelser, man er i, og om at håndtere sin egen krop i forhold til dem.

Sikret man for meget, tager man den evne fra børnene,« siger hun.

Helle Skovbjerg Karoff mener, at voksens utryghed ved farlige lege kan hænge sammen med de egne mangelfulde erfaringer med for eksempel trampoliner eller at klare i træer. Hendes råd til voksne er derfor, at de selv skal mærke hvad det vil sige at hoppe eller gøre noget andet, som de finder for farligt for børnene. For så ved man mere om, hvor det skal passes på.

»Der er en helt klar sammenhang mellem kompetence og det at komme til skade. Der sker færre skader, jo dygtigere man er. Når vi som voksne vurderer farlighed, så gør vi det ud fra de kompetencer eller mangler på samme, vi har, og derfor bedømmer vi ofte noget som farligere, end det er,« siger hun.

- BØRN KAN SELV**
Børn benytter sig af forskellige strategier, der er med til at mindske faren i deres lege:
- De passer på sig selv og andre.
  - De giver plads til dem, der er lidt modigere.
  - De er gode til at have styr på, hvor deres krop er i forhold til leggedeskaber eller det farlige.
  - De har styr på, hvor de andre børn er.
  - De holder i sig selv, med om de selv eller andre kan lide det farlige lege.
  - De skrider ind over for uacceptable adfærd.
  - Store søskende tager ansvar for de små og lærer dem, hvordan de skal gøre det sig.
  - Børn har forskellige redsars, alt efter alderen på de børn, som er med til at lege.
  - De drøjer ofte væg og farer som et kommunikationsmiddel til hinanden.
- Leg kan være farlig på forskellige måder:**
- Ved hjælp
  - Ved fart
  - Gennem sociale relationer
  - Ved brug af farlige redskaber
  - Ved farlige elementer som sten, skærper, åer eller søer

Mille Hecksøbert Karoff

IKKE EN BOMBA-BARNBOM. Børn uden tydelige erfaringer bliver fysisk dumme, Helle Skovbjerg Karoffs forskning handler dog ikke om det udviklingspsykologiske og psykiologiske perspektiv i farlig leg. Hun er mere interesseret i, hvordan det farlige er vigtig for, at børn kan skabe situationer, hvor det er sjovt at lege.

»Jeg taler ikke for en kamisriv-skoven-barn-dom, og der er ikke grund til at romantisere over børns farlige lege. De handler mere om at se i øjnene, hvilke konsekvenser et over-

drevent sikkerhedsfokus har. Men det handler også om at trække linjerne op for, hvor børnene er i stand til at klare sig selv, og hvor det vil være godt, at voksne sætter rammer for legens udfølelse,« siger hun.

Derfor har Helle Skovbjerg Karoff et pilotprojekt med en trampolin undersøgt, hvordan børn gør sig selv, hvis de får lov til at lege farligt.

Ved at sætte en trampolin op i en baghave i et boligkvarter med mange børn i alle aldersgrupper og filme, når der var aktivitet på trampolinen, fik Helle Skovbjerg Karoff indblik i både børn og voksens adfærd. Hun så, at forældres rdb og formlinger forstyrrede børnenes leg, så de glømede at passe på. Altså fik forældrenes adfærd den stik modsatte virkning af, hvad de ønskede.

Når børnene fik lov til at lege selv, så forskeren, at de havde gode strategier for at håndtere det farlige. Børnene passede i stor udstrækning både på sig selv og de andre. De gav dem, der var lidt mere modige, mere plads, og de var gode til at have styr på deres kroppe, så de vidste, hvor både de selv og andre befandt sig.

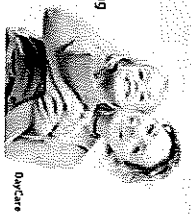
Forskeren så også, at børnen rigtig gode til at forenemme, hvem der kan lide, hvis legen bliver farligere, ved at andre hopper tæt på dem, og hvem, der ikke kan, og så stille ind efter det. Et tredje barn daltige til at forenemme andres behov. For de boksede om dem med det samme.

»Børnene sætter ind sociale, hvis de ikke kan acceptere en bestemt oplysning. Det siger noget om, at de børn, der ikke er i stand til at aflæse strategierne, får problemer. Derfor er det også vigtigt, at alle børn får kendskab til strategierne, ved at vi tilhæder, at de får lov til at opleve dem på egen krop, siger Helle Skovbjerg Karoff.

I de tre uger, hvor hendes trampolinstudie stod på, skete der ikke en eneste ulykke. ■

Mere tid til børnene

Løsninger for kommunikation, overblik og information for personale, forældre og børn

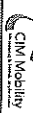
- til børnehaver og SFØ'er
- Komme på registrering
  - Dialog via SMS, email, web
  - Forældre-portal

Kom til GRATIS seminar/workshop

1. november - Strategi København
8. november - Aalborg
15. november - Kolding

GRATIS

Se mere på www.cfm-gruppen.dk
 Tilmelding til hw@cm.dk

BUPLASKER

WEEKENDTASKE PÅ HJUL
 Nu med forbedret gummi hjul. Udtrækkeligt håndtag.

250 KR.

300 KR.

RYGSEK
 Rygsekken har flere separate rum, hvoraf et særligt isoleret til børnsar computer. Rumindhold 35 liter. PVC-fri.

PAKKELEUD
 Klat rygsæk og kuffert til 599 kr. med 30% rabat.

300 KR.

Bestil din se på www.bu.dk/buutikken